

ний» світ молодіжної субкультури, замішаної на наркотиках і своєрідному «драйві» бездумного скочування по похилій. Фільм містить елемент гострої соціальності, але не вдаючись до причин виникнення «хвороби». У череві розмальованого яскравими графіті решток недобудованої або напівзруйнованої будівлі облаштувала свою «лежню» група юних наркоманів. Серед них – Таня, Петя і Коля – молоді люди, відносини яких складають своєрідний «трикутник», що ось-ось трансформується в іншу драматургічну конструкцію, бо Тетяна вагітна. Під час міліцейської облави дівчина отримує травму, що провокує передчасні пологи. У лікарні з'ясовується, що і юна мама, і її дитина ВІЧ-інфіковані. Щоб позбавити малюка страждань, юна матуся ухвалює рішення вбити немовля і доручає це вірогідному батькові дитини. Жорстка драма закінчується метафорично: під час втечі з лікарні троє входять у ліфт і на питання ліфтерки про напрям руху відповідають впевнено – «вниз». У глядача навіть не виникає сумнівів, куди пролягає шлях наркокримінальної

тріїці: напевне, «ліфт спускається в пекло», майже за Пером Лагерквістом.

Варто пригадати інші важливі акценти України на Берлінале. Наша країна представила на Європейському кіноринку п'ять картин: «Мелодія для шарманки» Кіри Муратової, «Райські птахи» Романа Балаяна, «Живі» Сергія Буковського, анімаційний фільм «Пригоди бравого солдата Швейка» Рината Газізова і Манука Депопяна, а також повнометражний дебют Марини Кондратьєвої «Одного разу я прокинувся». Українська кінофундація за підтримки міжнародного бренду Nemiroff організувала 9 лютого грандіозну вечірку.

Для шанувальників українського кіно і потенційних ділових партнерів на офіційному стенді України в рамках кіноринку 7, 9 і 12 лютого призначалися happy hours, тобто «години щастя». Це – культурні, ділові і просто дружні зустрічі, під час яких можна було поспілкуватися і поговорити з гостями і колегами про кіно.

Берлін-Київ

Олена Новикова

СВІТ «БЕРЛІНАЛЕ»

Кадр із к.м. фільму «Діагноз». Режисер Мирослав Слабошпицький. Україна.

Незважаючи на кризу, у Берлінському МКФ брало участь більше акторів, режисерів, журналістів, аніж торік. Виріс Європейський фільммаркет, де вже вдруге фігурувала Українська кінофундація з п'ятьма фільмами. Квитків також продано було більше. У телефірі глядачі запевняли, що не зрадять кіно, яке дає їм насолоду і відволікає від проблем

Як завжди, Берлінале продемонстрував свою політичну заангажованість – до журі ввійшли акторка і режисер з Косово та Ірану. Щоправда, члени європейського клубу іранських кінематографістів висловили директору Берлінале Д.Коссліку своє невдоволення з приводу включення до програми підлабузницького іранського фільму «Листи президенту».

Відлуння війни

Не заживають рани, завдані війною, в народів колишньої Югославії. Триває міжнародне розслідування сербсько-боснійського конфлікту. У фільмі «Штурм» Шмідта (Англія – ФРН – Боснія – Сербія) йдеться про трагедію 13-річних дівчаток, яких гвалтували сербські вояки. На жаль, і досі між сербськими націоналістами і боснійцями існує неприязнь. Корупція проникає і в незалежні міжна-

родні організації – деяких воєнних злочинців випускають на волю.

Війна ламає душі і психіку багатьох сербських вояків, які не хочуть більше вбивати невинних людей і водночас уже не можуть повернутися до нормального життя. Вони вчиняють самосуди над злочинцями, чим породжують нестабільність у суспільстві, торгують покинутою зброєю, щоб заробити собі на життя, сприяють розвитку криміналітету («Людський звіринець» данки Рі Размунссен, продюсер Люк Бессон).

Відлуння війни звучить по-новому в конкурсному американському фільмі «Мессенджер» Орена Мовермана. Після поранення в Іраку і повернення в Америку сержант отримує нову службу – має разом із шефом їздити домівками і повідомляти близьким про героїчну смерть їхніх рідних. Страшно бачити обличчя цих людей. Страшно відчувати щоразу незручність за те, що ти сам не загинув, живеш, що в тебе народжується кохання, бажання бути щасливим... Фільм отримав Срібного Ведмеда за найкращий сценарій.

Ще одна війна «прозвучала» на Берлінале – грузинсько-абхазька («На тому березі» Г.Овашвілі). У ній ідеться про сумну долю грузинів-біженців з Абхазії. Молода мати з 12-річним сином (Тедо Бакхаурі) вже вісім років бідують у халупі під Тбілісі. У відчаї син вирішує повернутися в рідне містечко в Абхазії, хоча кажуть, що там суцільні руїни. Однак там залишився хворий на серце батько. З неймовірними складнощами мужній хлопчина намагається дістатися дому. Він зустрічає по дорозі бандитів, добрих і злих людей – грузинів і абхазів. У скрутний момент абхази переважно допомагають дитині свого ворога. Фільм кличе до взаєморозуміння і примирення народів. Навіть російського солдата на грузинсько-абхазькому кордоні режисер називає також жертвою. Фантастично красиві краєвиди, колоритні обличчя горців, величні кавказькі гори, темпераментні танці й сумні співи, беззахисна і мужня дитина – все це волає до миру на цій багатостраждальній землі. Дивно, що фільм не дістав жодної відзнаки, хоча на минулих Берлінале режисер мав нагороди.

Золотого Ведмеда, головну нагороду, отримала перуанська картина «Молоко скорботи» Клаудії Льоси. Ідеться про долю згвалтованої терористами під час громадянської війни сільської жінки та її доньки. Навкруги, незважаючи на злиденність, закохуються, народжують дітей. Дівчина красива, гарно співає, її мелодії начебто з глибини віків. І завжди сумна. Після смерті матері вона залишається зовсім самотня. Утім, здається, між нею і садівником у маєтку, де вони працюють, виникають несміливі теплі короткі розмови про квіти, про життя. Режисер демонструє контрасти між життям багатих і бідних. Зі співчуттям малює світ простих людей. Вони зберегли від пращурів-індіанців строї, чудові декоративні тканини, повагу до старших, традиції і ментальність. Режисер із сумом розповідає, як у цей самотній оригінальний світ проникає глобалізація. Населенню, яке має таке потужне мистецтво, пропонується ширвжиток – шпалери з бездарними візерунками, портретами президентів тощо. А молоді вже подобаються нові реалії побуту.

Цього року в латиноамериканців на Берлінале свято. Срібного Ведмеда отримав фільм аргентинця Адріана

Біньеза «Гігант». У сучасному місті, в супермаркеті зароджується світла любов. Добрий гігант-охоронець ночами наглядає за порядком у залах і службах, вирішує кросворди, дрімає. Вдома теж нудьга, самотність. Вже кілька разів він спостерігає невеличкі крадіжки прибиральниці, але жаліє її. Потім у його полі зору молода недосвідчена дівчина, з якою час від часу грубо поводить її начальник. Співчуття виводить хлопця з рутинної летаргії. Йому вже цікаве життя дівчини поза роботою. Охоронець інкогніто супроводжує її містом, у кіно, комп'ютерний зал, на пляж... Хлопець вже майже живе її денним життям, її світом. У фільмі багато комедійних ситуацій. Приємна атмосфера радості, любові охоплює глядача і відволікає від важких проблем сучасності. У цьому секрет успіху картини.

Тероризм

Тероризм підтримує великий міжнародний банк, який бере участь у продажу зброї для терористів і знищує тих, хто може викривати це («Інтернаціонал» Тома Тиквера). Проте детективи, попри смерть і загрози, показують спільноті цинізм і аморальність деяких банкірів. Картину побудовано за типовими законами жанру триллера з погонями, вибухами, стріляниною. Проте це політичний триллер, жанр забутий, і режисер вважає за необхідне його відродити.

Страшне обличчя тероризму викриває картина «Лондон рівер» парижанина Р.Бухареба. Коли влітку 2005 року в Лондоні стався страшний теракт у метро, стурбована мати приїжджає до помешкання доньки і починає розшукувати її в шпиталях, навіть у моргах. Водночас до Лондона приїхав з Парижа африканець літнього віку на прохання матері їхнього сина, щоб хлопець повернувся додому. Восстання він бачив сина в шестирічному віці. Випадково виявляється, що діти приїжджих жили разом, а молодий африканець-студент ще й до того мусульманин. Проте страждання, спільні пошуки і знайомство з інтелігентним батьком ламають стереотипи уявлень англійки-протестантки. Спільне горе – виявляється, діти загинули в автобусі, який також підірвали терористи, – остаточно робить цих людей майже рідними. Сліпа жорстокість тероризму, що лишає невинних людей життя, батьків – дітей, кличе до необхідності жорстокої боротьби з ним міжнародної спільноти. Виконавець ролі батька відомий актор Сотіку Кояте отримав за краще виконання ролі Срібного Ведмеда.

Любов. Діти. Родина.

Естетська картина «Чері» – про справжню любов паризької освіченої красуні-куртизанки (Мішель Пфайфер) і молодого красеня (Рупер Френд), а кривава угорсько-румунська драма «Каталін Варда» з красивими горцями, фантастичними краєвидами і саунд-дизайном, відзначеним Срібним Ведмедем (Габор Ерделі і Тамаш Шекелі), про жіночу помсту.

Оптимізмом наповнює стрічка про жінку, яка знаходить у собі сили за зраду покинути коханого чоловіка і почати разом із синами нове самостійне життя. Незважаючи на складнощі й розчарування, героїня Рене Зельвегер у фільмі «Тільки ти єдиний» (Р.Ронкрейн) знаходить нові шляхи в житті і щасливу долю для дітей.

Як часто перше кохання, що засліплює очі, перепиняє дихання, наповнює бажанням і захопленням, залишає пам'ять по собі на все життя. Так сталося з героєм (Ральф Файнес) фільму «Читець» (С.Делдрі), номінованого на п'ять Оскарів. Колись 15-річному юнаку, коли йому стало погано просто на вулиці, допомогла незнайома жінка.. Вони щиро полюбили одне одного. Кохана – старша, але вродлива і струнка жінка (Кейт Вінслет), просила читати вголос твори, які хлопець вивчав у гімназії. Розуміючи, що в них немає майбутнього, жінка їде з міста... Після війни юнак, уже студент-юрист, на показовому процесі над наглядачами Аушвіца впізнає свою першу любов в одній з підсудних. Вона наївно відповідає судді, що в неї така була робота і її треба було задля порядку виконувати. Хитромудрі «колеги» звалюють усе на неї, хоча Ханна Шмідт безграмотна і не підписувала жодних наказів. Тепер студент зрозумів, що вона не вміла читати і писати. До речі, одна із свідків вціліла завдяки тому, що Ханна залишала когось читати їй вголос. Хоча вона скоїла великий злочин, але для нього Ханна, як і раніше, кохана, добра, ніжна, чарівна людина, якій він глибоко співчуває. Маючи власну родину, дитину, юрист Міхаель думає, чим зарадити їй у тюрмі. Він начитує на плівку ті книжки, що колись читав їй, і багато інших. А Ханна, слухаючи його голос і дивлячись на літери в текстах, вчиться читати і писати. Він навіть зняв житло, де після багаторічного ув'язнення вона зможе жити. Однак після відвідування її Міхаелем, коли вона побачила страшний контраст між ним і собою, Ханна вкорочує собі віку. Все, що в неї було, вона заповідає Міхаелю. Фільм – не тільки історія кохання, а й своєрідна спроба заглянути в світ тих людей, які виконували свою нелюдську роботу як звичайну, бо треба працювати, підтримувати порядок (порядок над усе). Чи зможуть вибачити їхні нащадки загиблих в Аушвіці, Освенцімі, Заксенхаузені... Такі роздуми турбують багатьох у сучасному німецькому суспільстві.

Фільми про кохання дружини і чоловіка, любов батьків до дітей, про вірність і зраду стверджують: попри всі спокуси, випробування, бережіть свої родини, не кидайте своїх дітей, не зраджуйте рідних, бо це головна цінність у цьому непростому і загрозливому світі («Мамонт» Лукасса Мудіссона та ін.).

Зустріч з Анджеєм Вайдою

Торік на Берлінале великий польський режисер Анджей Вайда представив «Катинь», а цього року вже нову стрічку «Татарак». На думку деяких кінокритиків, експеримент Вайди не вдався. Поза тим, високе журі фестивалю нагородило митця поважною премією засновника Берлінського міжнародного кінофестивалю Альфреда Баєра «За відкриття нових перспектив для мистецтва кінематографа».

Режисер звернувся до улюбленої прози Ярослава Івашкевича, за якою вже зняв три фільми. І запросив до роботи акторів, з якими вже колись співпрацював, яких шанує, – Кристину Янду на головну роль (вона починала в «Людині з мармуру») і Яна Єнглєрта (хлопчик у сорочці в останньому кадрі «Каналу») – відповідно Марта та її чоловік-лікар у фільмі «Татарак».

Як завжди, його кінорозповідь має епічний характер. Її супроводжують чудові картини польського ландшафту і

музика (Павло Мікетін), що передає меланхолічне звучання прозорої води, яка поросла травою татарак. Сюжет розвивається в двох планах – розповідь за прозою письменника і розповідь актриси, що виконує головну роль, про історію свого життя. Персонажі Івашкевича втратили під час польського повстання у Варшаві 1944 року двох юних синів, і дітей в них більше не буде. Постійне страждання героїні, напевне, спричинило її смертельну хворобу, про яку щойно після обстеження довідався її чоловік. Вона вже приречена. Може, тому Доля наостанок приготувала їй подарунок... Якимось вона побачила, а вдруге і розмовляла з молодим приємним 20-річним хлопцем-сиротою, що працює охоронцем на воді і постійно отримує докори за неосвіченість від своєї дівчини-студентки. Жінка пропонує брати в них книжки, а сама просить супроводити її на річку поплавати, бо чоловік зайнятий. Раптом вона відчуває могутній потяг життя і розуміє, що її материнська симпатія перейшла в захоплення цим молодим красивим хлопцем. І на березі несподівано для себе починає милуватися ним і пестити його. Він також у захопленні від цієї пані. За її проханням він зриває невеликий букет татарви. Раптом йому стає у воді погано, вона кидається на допомогу, але фізично не в змозі витягти його на берег, він тоне, і хлопці, що прибігли на її воляння, витягують на берег уже мертвого юнака. Смертельно хвора жінка ще залишається жити. А сліпий Випадок забрав життя в молодій людині в розквіті сил. Воістину, риска між життям і смертю дуже тонка. І ще одна сентенція – любов іноді приходить так пізно, а смерть завжди так рано...

Коли А.Вайда починав роботу, він роздумував, чим доповнити картину. Життя саме підказало йому напрям – з'явилася нова історія в картині, з реального життя реальної актриси.

На протилежність розкішній природі, де минає життя Марти, К.Янда веде свою розповідь в пуританського вигляду напівтемній кімнаті. Майстер увів також фрагменти зйомки, які залишаються за кадром: ми бачимо, як А.Вайда обговорює з Кристиною робочі питання.

Під час обговорення фільму режисер сказав: «Події в прозі Івашкевича відбуваються в 1950-ті роки, в житті Янди в наш час, а тема та сама – втрати, смерть, тема вічна. Ось тут пан Єнглєрт сказав, що інтелігенція завжди рефлексує, боїться смерті. Я з такою позицією не згоден. Є вихід. Мені пригадується стара хасидська повість. Там старий ребе постійно в русі, щось пише, щось робить. Смерть заглянула до нього і пішла із словами «Прийду пізніше». Так і я працюватиму, доки зможу».

У планах А.Вайди фільм про Л.Валенсу, він вважає його героєм, який наблизив незалежність Польщі. Вважає несправедливими нападками на нього в пресі і на ТВ і хоче захистити. А яка є в режисера зброя... Можливість зняти кіно.

«Ви знаєте, чому режисери, чому я знімаємо кіно. Від страху, що світ не розвивається в потрібному напрямі, є війна, голод, хвороби, що ми не встигнемо змінити життя людей на краще. Якщо ми хочемо цього, треба знімати кіно».

Зустрічі з Анджеєм Вайдою завжди збагачують людей, розкривають нові горизонти світогляду і мислення, дають відчуття розкоші людського спілкування.